

SPORMETRE
The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.1531450

Geliş Tarihi (Received): 10.08.2024 Kabul Tarihi (Accepted): 03.12.2024 Online Yayın Tarihi (Published): 30.12.2024

SPORDA ÇOCUK İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI*

Damla Güler^{1†} , Semiyha Tuncel¹

¹ Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, ANKARA

Öz: Bu çalışmanın amacı, sporda çocuk istismarı farkındalığını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırmada tarama deseni kullanılmıştır. Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlemek için 351 katılımcının veri setiyle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. AFA sonucunda 32 maddeden ve dört alt boyuttan oluşan bir yapı ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu yapının doğruluğu 313 katılımcının yer aldığı ikinci bir veri seti kullanılarak Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile teyit edilmiştir. DFA sonuçları uyum iyiliği indekslerinin mükemmel olduğunu göstermiştir. Güvenilirliği değerlendirmek için Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı incelenmiş ve hem alt boyutlar hem de ölçeğin tamamı için güvenilirlik değerlerinin mükemmel düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda beşli Likert tipi (1-Kesinlikle Katılıyorum, 2-Katılıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılmıyorum, 5-Kesinlikle Katılmıyorum) olarak tasarlanan Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği, "İstismarı Tanıma ve Uygun Yanıt Vermeye İlişkin Farkındalık" (12 madde), "Sorumluluğa İlişkin Farkındalık" (3 madde), "İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalık" (7 madde) ve "İstismara Zemin Hazırlayan Risklere İlişkin Farkındalık" (10 madde) olmak üzere dört alt boyut ve 32 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı farkındalığı, çocuk koruma, ölçek geliştirme, sporda çocuk istismarı

DEVELOPMENT OF THE CHILD ABUSE AWARENESS SCALE IN SPORTS: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Abstract: The aim of this study is to develop a valid and reliable measurement tool to measure awareness of child abuse in sport. A survey design was used in the study. Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted with the data set of 351 participants to determine the construct validity of the Child Abuse Awareness Scale in Sport. As a result of EFA, a structure consisting of 32 items and four sub-dimensions emerged. The validity of this structure was confirmed by Confirmatory Factor Analysis (CFA) using a second data set of 313 participants. CFA results showed that the goodness of fit indices were excellent. In order to evaluate the reliability, Cronbach Alpha Reliability Coefficient was analysed and it was determined that the reliability values for both sub-dimensions and the whole scale were at an excellent level. As a result of the validity and reliability analyses, the Child Abuse Awareness Scale in Sport, which was designed as a five-point Likert type (1-Strongly Agree, 2-Agree, 3-Undecided, 4-Disagree, 5-Strongly Disagree), 'Awareness of Recognising Abuse and Responding Appropriately' (12 items), It is a valid and reliable measurement tool consisting of 32 items and four sub-dimensions, namely 'Awareness of Responsibility' (3 items), 'Awareness of Abuse Symptoms' (7 items) and 'Awareness of Risks Leading to Abuse' (10 items).

Key Words: Child abuse in sport, child abuse awareness, child protection, scale development

* Bu çalışma doktora tezinden üretilmiştir.

† Sorumlu Yazar: Damla Güler, Dr. Öğr. Üyesi, E-mail: gulerd@ankara.edu.tr

GİRİŞ

Her yıl milyonlarca çocuğun katılımcı olarak yer aldığı spor, çocuklara sağladığı faydalar ile bilinmektedir. Güvenli ortamlarda spora katılım çocukların sağlığını (Saxena ve ark., 2005), fiziksel ve motor becerilerini (Jurak ve ark., 2006), akademik başarılarını (Castelli ve ark., 2007), duygusal gelişimlerini (Donaldson ve Ronan, 2006; Tomson ve ark., 2003) ve sosyal becerilerini (Kremer-Sadlik ve Kim, 2007; Posner ve Vandell, 1999) olumlu yönde etkilemektedir. Sporun az bilenen yanı ise içinde barındırdığı riskler ve sporcularda bıraktığı olumsuz izlerdir. Sporun rekabetçi doğası, kötü muamele, şiddet ve istismarın oluşmasını kolaylaştırarak çocukların sağlığını olumsuz etkileyen ciddi fiziksel ve psikososyal sorunlara yol açmaktadır (Mountjoy ve ark., 2016). 1990'larda birçok istismar olayının medyaya yansmasıyla birlikte sporda çocuk istismarı dikkatleri üzerine çekmiştir (Kerr ve ark., 2014). Araştırmalar, spor ortamlarında çocuk istismarının ciddi ve yaygın bir sorun olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Alexander ark., 2011; Çetin ve Hacısofuoğlu, 2020; Gündüz ark., 2007; Hartill ark., 2021; Uğurlu, 2022; Vertommen ark., 2015). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre çocuk istismarı, "sorumluluk, güven veya güç ilişkisi bağlamında çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişimine veya onuruna fiili veya potansiyel zararlarla sonuçlanan her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal veya ihmalkar muamele veya ticari veya diğer sömürü" olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1999). Çalışmamızda sporda çocuk istismarı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sporda Çocuk Koruma Birimi (CPSU) ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) uzlaşısı beyanı ile bu konuyu ele alan araştırmalar temel alınarak; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olmak üzere dört ana boyutta sınıflandırılmıştır (CPSU, 2024; Fortier ark., 2019; Mountjoy ark., 2016; Stirling, 2009; WHO, 1999). Fiziksel istismar, çocuğa fiziksel zarar verme eylemlerini içeren bir istismar türüdür ve çocuğa yönelik vurma, sarsma, fırlatma, yakma, haşlama, boğma veya diğer fiziksel yaralanmalara neden olabilecek davranışları içermektedir (Lindon ve Webb, 2016). Sporcuların fiziksel istismara maruz kaldığı durumlar arasında zararlı yüzeylerde diz çökmeye zorlanma, kapalı alanlarda izole edilme, temel ihtiyaçlarının engellenmesi, aşırı yoğun ve şiddetli antrenmanlara zorlanma, sakatlık veya yorgunluk durumunda antrenmana devam ettirilme, performans artırıcı veya zararlı maddelerin kullanımına zorlanma ve acı verici disiplin yöntemlerine maruz bırakılma yer almaktadır (CPSU, 2024; Stirling, 2009). Duygusal istismar, ebeveyn veya çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin, çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal, ahlaki veya sosyal gelişimine zarar veren veya zarar verme potansiyeli taşıyan davranışlarını içermektedir. Bu tür istismar, genellikle bir güven veya güç ilişkisi içinde gerçekleşmekte ve çocuğun genel sağlığını olumsuz etkilemektedir (WHO, 1999). Stirling ve Kerr (2008), spor alanında duygusal istismarı fiziksel davranışlar, sözlü davranışlar, ilgi ve destekten yoksun bırakma olarak üç kategoriye ayırmıştır. Fiziksel davranışlar, şiddet içeren eylemleri; sözlü davranışlar aşağılama ve tehditkar ifadeleri; ilgi ve destekten yoksun bırakma ise sporcunun duygusal ihtiyaçlarını bilinçli olarak göz ardı etmeyi kapsamaktadır. Bir diğer istismar türü olan cinsel istismar, çocuğun tam olarak kavrayamadığı, bilgilendirilmiş rıza veremediği veya gelişimsel olarak hazır olmadığı cinsel aktivitelere dahil edilmesi durumudur. Özetle, cinsel istismar bir çocuğun cinsel aktivitelere zorlanması veya ikna edilmesi anlamına gelmektedir (WHO, 1999). Stirling (2009), sporcuların maruz kaldığı cinsel istismarı temaslı ve temassız olarak ikiye ayırmaktadır. Temaslı cinsel istismar, zorla cinsel ilişki, cinsel organlara fiziksel teşebbüs, göğüs veya kalça okşama gibi uygunsuz temasları içermektedir. Temassız cinsel istismar ise antrenörün kendi cinsel organını göstermesi, sporcu önünde mastürbasyon yapması, cinsel yorumlar veya teklifler, pornografik materyallere maruz bırakma ve cinsel ilişkinin izlenmesine zorlama gibi davranışları kapsamaktadır. Son istismar türü olan ihmal ise ailenin veya çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin, çocuğun sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamamasıdır (WHO, 1999).

Fortier ve arkadaşları (2019), spor bağlamında ihmal davranışlarının çocukların yeterli gözetim olmadan fiziksel zarar görebilecek şekilde bırakılması, tıbbi tavsiyelere rağmen sakatlanmış çocukların antrenmanlara devam ettirilmesi, sağlıksız yeme alışkanlıklarına müdahale edilmemesi, spor ekipmanlarının güvenliğinin göz ardı edilmesi ve gerekli tıbbi bakımın sağlanmaması gibi davranışları kapsadığını belirtmektedir. Ayrıca, alkol veya uyuşturucu kullanımına izin verilmesi, doping yöntemlerine müdahale edilmemesi, çocukların fiziksel, cinsel veya duygusal istismara karşı korunmaması, psikolojik desteğin sağlanmaması, antrenman veya seyahat sırasında yalnız bırakılması ve spor için eğitimin ihmal edilmesi de ihmal davranışları arasında yer almaktadır.

Tanımlanan istismar davranışlarının spor içindeki paydaşlar tarafından fark edilebilmesi ve istismar olarak nitelendirilebilmesi için bu paydaşların istismara yönelik farkındalıklarının yüksek olması gerekmektedir. Bu nedenle sporda çocuk istismarına yönelik farkındalığın belirlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Yapılan literatür incelemesi sonucunda, ülkemizde çocuk istismarını ölçen birçok araç bulunmaktayken (Berkmen ve Okray, 2015; Koç ve ark., 2020; Pekdoğan, 2017; Türk, 2010; Ünal, 2017) spor bağlamında sadece iki ölçek tespit edilmiştir (Bedir ve ark., 2023; Çetin, 2022). Bu ölçeklerden biri yalnızca cinsel istismarı diğeri ise duygusal kötü muameleyi kapsamakta olup çocuk istismarını bütünsel olarak ele almamaktadır. Spor alanında çocuk istismarını bütünsel bir şekilde değerlendiren bir ölçme aracının olmaması büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu tür bir ölçme aracının geliştirilmesi sporda çocuk istismarının önlenmesine yönelik farkındalık çalışmalarına güçlü bir zemin oluşturacaktır. Bu çalışmanın amacı, sporda çocuk istismarı farkındalığını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu ölçme aracının geliştirilmesi, spor paydaşlarının çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeylerini belirlemede ve bu konunun görünürlüğünü artırmada önemli bir rol oynayacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı, sporda çocuk istismarı farkındalığını belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırmada tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli, geniş katılımcı gruplarının belirli olgu ve olaylar hakkındaki görüşlerini ve tutumlarını toplamak ve betimlemek amacıyla yürütülen çalışmalardır (Büyüköztürk ve ark., 2020).

Araştırma Grubu

Araştırmada, örneklem seçimi için olasılıklı örnekleme türlerinden biri olan küme örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Küme örnekleme stratejisi incelenen evrende doğal veya yapay olarak oluşan ve belirli özellikler açısından benzerlik gösteren farklı grupların bulunduğu durumlarda tercih edilen bir stratejidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Ölçek geliştirme aşamasında, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için veriler iki ayrı örneklem grubundan Google Formlar aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. AFA 351, DFA ise 313 katılımcıdan oluşan veri setleriyle gerçekleştirilmiştir. Tinsley ve Kass (1979) ile Tabachnick ve Fidell (2007), faktör analizi için uygun örneklem büyüklüğünün en az 300 birey olması gerektiğini önermektedir. Bu bağlamda, faktör analizi için belirlenen örneklem büyüklüğünün uygun olduğu görülmektedir. AFA için seçilen çalışma grubunda %58.8 (n=184) erkek, %41.2 (n=129) kadın katılımcılar yer almaktadır. Katılımcılar arasında %11.2 (n=35) antrenör, %34.5 (n=108) beden eğitimi ve spor öğretmeni, %14.7 (n=46) spor yöneticisi ve %39.6 (n=124) spor bilimleri fakültelerinde antrenörlük eğitimi, beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile spor yöneticiliği bölümlerinde eğitim gören öğrenciler bulunmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 24.25'tir (sd=±7,19).

DFA için seçilen çalışma grubunda %61.5 (n=216) erkek, % 38.5 (n=135) kadın katılımcılar yer almaktadır. Katılımcılar arasında % 19.4 (n=68) antrenör, % 13.1 (n=46) beden eğitimi ve spor öğretmeni, % 8.8 (n=31) spor yöneticisi, % 58.7 (n=206) ise spor bilimleri fakültelerinde antrenörlük eğitimi, beden eğitimi ve spor öğretmenliği ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler bulunmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 29.35'tir (sd=±10,09).

Ölçme Aracının Geliştirilme Süreci

Araştırmaya başlamadan önce, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Alt Etik Kurulu'ndan 18.07.2022 tarihli ve 14/196 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Ölçme aracını geliştirme sürecinde, literatür taraması yapılarak 44 maddeden oluşan bir madde havuzu hazırlanmıştır (Bedir ve ark., 2023; Berkmen ve Okray, 2015; CPSU, 2024; Çetin ve Hacısoftaoğlu, 2020; Çetin, 2022; Fortier ark., 2019; Koç ve ark., 2020; Lang ve Hartill, 2014; Mountjoy ark., 2016; Pekdoğan, 2017; Rhind ve Owusu-Sekyere, 2018; Stirling, 2009; Stirling ve Kerr, 2012; Türk, 2010; Ünal, 2017). Bu maddelerin kapsam geçerliliğini sağlamak için uzman görüşleri alınmıştır. Uzmanların görevi, ölçek taslağındaki maddelerin içerik uygunluğunu ve geçerliliğini incelemektir (Büyüköztürk, 2020). Uzman değerlendirmesi sırasında, alanda yaygın olarak kullanılan "Davis Tekniği" tercih edilmiştir. Bu teknik, uzmanların maddeleri dört farklı kategoride değerlendirmesini sağlamaktadır. Bu kategoriler; maddenin uygunluğu, hafif düzenlemeye ihtiyaç duyan maddeler, kapsamlı bir revizyona ihtiyaç duyan maddeler ve geçerli olmayan maddelerden oluşmaktadır (Davis, 1992). İlk olarak ölçek taslağı spor bilimleri alanında uzman dört akademisyene gönderilmiştir. Bu akademisyenler, her maddeyi değerlendirip gerekçeleriyle birlikte revizyon önerileri sunmuş ve bazı maddelerin ölçekten çıkarılmasını ya da değiştirilmesini önermiştir. Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra ölçek maddeleri ölçme amacına uygunluğu ve hedeflenen konuyu ne kadar iyi temsil ettiklerine dair geri bildirimler almak için ölçme ve değerlendirme alanında uzman altı akademisyene gönderilmiştir. Ölçme ve değerlendirme uzmanlarından alınan dönütler doğrultusunda ölçek taslağındaki madde sayısı 37'ye indirilmiş ve kalan maddeler yeniden gözden geçirilmiştir. Maddelerin anlaşılabilirliği ve dil bilgisi açısından tutarlılığını sağlamak amacıyla ölçek taslağı iki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine sunulmuştur. Bu uzmanlardan gelen geri bildirimlerle maddelerde dil bilgisine ve anlatım bozukluklarına yönelik düzeltmeler yapılmıştır. Ölçek, pilot uygulama için 50 kişilik bir örneklem grubuna uygulanmıştır. Tüm bu süreçlerin sonunda, ölçek taslağı revize edilerek ilk çalışma grubuna uygulanmak üzere hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri setini analize hazırlamak amacıyla faktör analizinin varsayımları olan kayıp değerler, uç değer, normallik, doğrusallık, çoklu bağlantı ve teklik değerlendirilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Faktör analizine başlamadan önce, örneklem büyüklüğünün faktör analizine uygun olup olmadığını değerlendirmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmıştır. Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. AFA sonucunda ortaya çıkan 32 madde ve dört alt boyuttan oluşan ölçeğin yapısının doğruluğu, ikinci bir veri seti kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi ile teyit edilmiştir. Hem AFA hem de DFA kapsamında, ölçeğin tümüne ve alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi gerçekleştirilmiştir. AFA'dan önce faktör analizinin varsayımları kayıp değer, uç değer, normallik, doğrusallık, çoklu bağlantı ve teklik varsayımları kontrol edilmiştir

(Tabachnick ve Fidel, 2007). Veri setinde herhangi bir kayıp değer bulunmamıştır ve tek yönlü uç değerler, madde puanlarının standart puanlara (z puanları) dönüştürülmesiyle incelenmiştir. Z puanları ± 3.3 ($p < .001$) aralığında olup, bu sınırların dışında bir değer tespit edilmemiştir. Çok değişkenli uç değerler ise Mahalanobis uzaklıkları (MU) temel alınarak ($p < .001$) değerlendirilmiştir. Tek değişkenli normallik varsayımını kontrol etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş ve maddelerin çarpıklık katsayısının ± 3.3 , basıklık katsayısının ise ± 7 aralığında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, tek değişkenli normallik varsayımının sağlandığını göstermektedir (Bernstein, 2000). Faktör analizini gerçekleştirmeden örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye uygun olup olmadığını test etmek için Kaiser Meyer Olkin (KMO) testi uygulanmış ve test sonucu KMO değeri 0.92 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç örneklem büyüklüğünün faktör analizini gerçekleştirmek için “mükemmel düzeyde” olduğunu göstermektedir (Beavers ve ark., 2013). Bartlett küresellik testinden elde edilen ki-kare değeri anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=9540,447$; $sd=496$; $p<0,00$). Bu sonuç doğrultusunda, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği varsayılmıştır. Her iki testin sonucu da verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Faktör çıkarma yöntemi olarak ölçme aracı likert tipi maddelerden oluştuğu için çok değişkenli normallik varsayımının ihlaline karşı da güçlü kestirimler sunan temel eksen faktörleştirme yöntemi tercih edilmiştir (Costello ve Osborne, 2019; Fabrigar ve ark., 1999). Faktör sayısının belirlenmesinde, “Kaiser Ölçütü”, “Scree Plot” yöntemi ve bileşenlerin toplam varyansa yaptığı katkının incelenmesine karar verilmiştir. Kaiser Ölçütü, yalnızca 1 veya daha yüksek özdeğere (eigenvalue) sahip faktörlerin dikkate alınmasını önermektedir. Scree Plot yöntemi ise özdeğerlerle ilgili bir yamaç grafiğidir ve bu yöntemde eğrinin büküm noktası, faktör sayısını belirlemektedir (Yurdabakan ve ark., 2017). Yapılan analiz sonucunda, analize temel alınan 37 madde için 1’in üzerinde özdeğere sahip yedi bileşen olduğu belirlenmiştir. Bu bileşenlerin toplam varyansa yaptıkları katkı %66.94’tür. Faktör sayısını belirlerken, her bir faktörün toplam varyansa katkısı dikkate alınması gereken önemli bir kriterdir. Dört bileşenin toplam varyansa anlamlı bir katkı sağladığı ancak dördüncü bileşenden sonra katkının küçük ve neredeyse eşit olduğu gözlemlenmiştir. Yamaç ve birikinti grafiği incelendiğinde ise 4. bileşenden sonra bir kırılma olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda, faktör sayısının dört olmasına karar verilmiş ve analiz dört faktörlü olacak şekilde tekrarlanmıştır. Dört faktörlü çözüm, varyansın toplam %57.69’unu açıklamaktadır. Bu varyansa faktör 1’in katkısı %30.63, faktör 2’in katkısı %16.07, faktör 3’ün katkısı %6.12 ve faktör 4’ün katkısı %4.85’tir.

En uygun yapıyı keşfetmek, hangi maddenin hangi faktöre ait olduğunu belirginleştirmek için döndürme (rotation) yöntemi kullanılmaktadır (Beavers ve ark., 2013). Araştırmacının amacı, kuramsal olarak birbiriyle ilişkili olan faktörlerin oluşturduğu bir yapıyı ortaya çıkarmaksa ve faktörler arasında ilişki gerektiren bir kuramsal yapı varsa eğik döndürme yöntemi daha uygundur (Can, 2014). Sosyal bilimlerde, faktörler arasında genellikle bir miktar korelasyon beklenir çünkü davranış genellikle birbirinden bağımsız olarak işleyen, ayrı ve düzenli birimlere ayrılmaz. Bu nedenle, faktörler arasında korelasyon varsa dik döndürme kullanmak, değerli bilgilerin kaybına neden olabilmektedir. Eğik döndürme ise teorik olarak daha doğru ve tekrarlanabilir bir çözüm sunmaktadır (Costello ve Osborne, 2019). Dolayısıyla bu çalışmada eğik döndürme yöntemlerinden equamax tercih edilmiştir. Döndürme sonucunda maddeler binişiklik ve faktör yük değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olup olmadığı açısından değerlendirilmiş ve 13., 17., 25., 26. ve 37. maddelerin binişik olmaları nedeniyle ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. SÇİFÖ’nün madde faktör yük değerinin en az 0.32 olması gerektiği belirlenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2007), genel bir kural olarak, her bir değişkenin faktör yük değerinin 0.32 ve üzerinde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Birden fazla faktörle

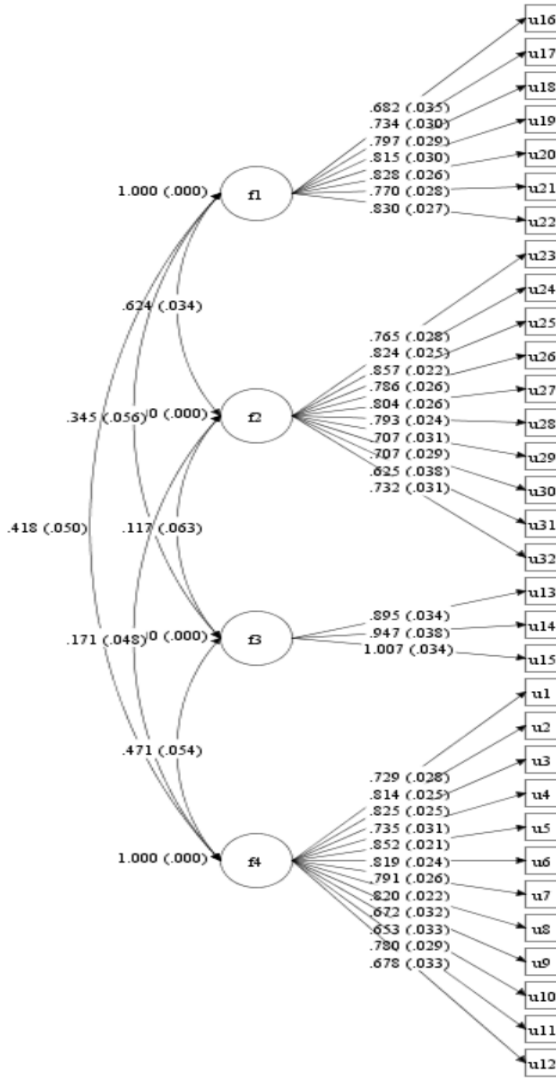
ilişkisi olan maddeler, aynı zamanda birden fazla yapıyı ölçtükleri için binişik madde olarak değerlendirilir. Bir maddenin binişik olarak değerlendirilebilmesi için iki koşulun sağlanması gerekmektedir. İlk olarak, madde birden fazla faktörde kabul edilebilir seviyenin üzerinde bir yük değeri taşınmalıdır. İkinci olarak, maddenin farklı faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın 0.1'den az olması gerekmektedir (Çokluk ve arkadaşları, 2012). Bu maddeler çıkarıldıktan sonra işlem tekrarlanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen 32 maddeye ilişkin bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeğinin Madde Faktör Yükleri, Alt Boyutların Açıkladığı Varyanslar ve Madde Analizleri

Madde	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör Özdeğeri	Açıklanan Varyans	Toplam Varyans %
21	.809				.622			
20	.735				.637			
22	.703				.617			
23	.695				.615	10.228	30.638	30.638
19	.675				.538			
18	.605				.562			
24	.604				.631			
32		-.843			.523			
30		-.809			.539			
34		-.780			.525	5.556	16.078	46.714
36		-.764			.509			
31		-.749			.529			
28		-.723			.599			
29		-.678			.631			
33		-.623			.533	5.556	16.078	46.714
35		-.552			.490			
27		-.527			.569			
14			.870		.322			
15			.855		.352	2.251	6.121	52.838
16			.835		.315			
5				.843	.573			
6				.818	.542			
7				.758	.525			
8				.748	.557			
2				.713	.530			
4				.679	.459			
9				.674	.410	1.963	4.855	57.690
3				.647	.496			
10				.644	.441			
11				.593	.472			
1				.567	.385			
12				.561	.490			
Cronbach-alfa	.898	.923	.924	.922				
Ölçeğin Bütünü	.929							
Cronbach- alfa								

Tablo 1'de görüldüğü üzere ortaya çıkan ölçek dört faktörlüdür. Birinci faktör (21,20,22,23,19,18 ve 24. maddeler) ölçeğe ilişkin toplam varyansın %30.63'ünü, ikinci faktör (32,30,34,36,31,28,29,33,35 ve 27. maddeler) % 16.07'sini, üçüncü faktör (14,15ve16. maddeler) %6,21'ini ve dördüncü faktör (5,6,7,8,2,4,9,3,10,11,1 ve 12'inci maddeler) 4.85' ini açıklamaktadır. Dört faktörün birlikte açıkladığı toplam varyans ise 57.69' dur.

Çok faktörlü yapıların analizinde, açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2020). Maddelerin faktör yük değerleri incelendiğinde, bu değerlerin 0.527 ile 0.870 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Faktör yüklerinin büyüklük açısından değerlendirilmesi, bu değerlerin “iyi” den “mükemmel” e doğru nitelendirilebileceğini göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Ölçeğin madde geçerliliğini incelemek için düzeltilmiş madde-toplam korelasyon değerleri incelenmiş ve bu değerlerin 0.315 ile 0.637 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında, bir maddenin ölçülmek istenen özelliği ayırt edebilmesi için madde-toplam korelasyon değerinin en az 0.30’un üzerinde olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2020). Bu bilgiler ışığında, ölçekte yer alan tüm maddelerin madde geçerliliğini sağladığı söylenebilir.

Şekil 1. DFA Yol Diyagramı

Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık ölçeğinin 32 madde ve dört faktörlü yapısının doğruluğu 313 kişiden toplanan ikinci bir veri setine uygulanan DFA ile incelenmiştir. Şekil 1’de DFA Yol Diyagramına yer verilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçlarına ait uyum iyiliği değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. DFA Ait Uyum İyiliği Değerleri

χ^2	χ^2/sd	RMSEA	CFI	TLI	SRMR
798.666	2.07	0.060	0.920	0.913	0.068

χ^2/sd =Ki kare/Serbestlik derecesi, RMSEA=Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü, CFI=Karşılaştırmalı Uyum İndeksi, TLI= Tucker-Lewis İndeksi, SRMR= Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü

Tablo 2'ye göre uyum iyiliği indeksleri değerlendirildiğinde χ^2/sd oranının 2.07 olduğu görülmektedir. Bu oranın $0 < \chi^2/sd < 3$ olması mükemmel uyum aralığı olarak değerlendirilmektedir (Schermelleh-Engel ve ark., 2003). RMSEA değeri 0.06; Comparative Fit Index (CFI) 0.920; Tucker Lewis Index (TLI) 0.913; ve Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) 0.068 olarak belirlenmiştir. Literatürde, uyum iyiliği değerleri için kabul edilebilir sınırların, CFI ve TLI değerleri açısından 0.90 ile 1.00 arasında, RMSEA ve SRMR değerleri için ise alt sınırın 0, üst sınırın ise 0.08 olması gerektiği belirtilmektedir (Bentler ve Bonnet, 1980; Hooper ve ark., 2008). Bulgular bir arada değerlendirildiğinde Sporda Çocuk İstismarı Ölçeği'nin AFA ile ortaya konan dört faktörlü yapısının DFA ile doğrulandığı görülmektedir.

Tablo 3. Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği'ne Ait AVE, CR, Standardize Faktör Yük Değerleri

Alt Boyutlar	Madde No	SÇİFÖ	Standardize Faktör Yüğü	CR	AVE	Alpha
İstismarı Tanıma ve Uygun Yanıt Vermeye İlişkin Farkındalık (İTUYVİF)	M1	Spor ortamında çocuklara yönelik olan ihmal (fiziksel, duygusal, eğitsel vs.) davranışlarının neler olduğunu anlarım.	0.729	.94	.58	.94
	M2	Spor ortamında hangi davranışların fiziksel istismar olduğunu anlarım.	0.814			
	M3	Spor ortamında hangi davranışların cinsel istismar olduğunu anlarım.	0.825			
	M4	Spor ortamında hangi davranışların duygusal istismar olduğunu anlarım.	0.735			
	M5	Spor ortamında çocukların maruz kaldığı fiziksel istismara üç farklı örnek verebilirim.	0.852			
	M6	Spor ortamında çocukların maruz kaldığı duygusal istismara üç farklı örnek verebilirim.	0.819			
	M7	Spor ortamında çocukların maruz kaldığı cinsel istismara üç farklı örnek verebilirim.	0.791			
	M8	Spor ortamında gerçekleşen çocuk ihmaline üç farklı örnek verebilirim.	0.820			
	M9	Spor ortamlarında çocuklara yönelik gerçekleştirilen temasın (dokunmaların) niyetini (iyi ve kötü) ayırt edebilirim.	0.672			
	M10	Sporda çocuk istismarından şüphelendiğimde ne yapmam gerektiğini bilirim.	0.653			
	M11	Sporda çocuk istismarı tespit ettiğimde kime bildirmem gerektiğini bilirim.	0.780			
Sorumluluğa İlişkin Farkındalık (SİF)	M12	İstismara uğradığından şüphelendiğim bir çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiğini bilirim	0.678	.77	.84	.93
	M13	Sporda yaşanan çocuk istismarı konusunda antrenörlerin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.	0.895			
	M14	Sporda yaşanan çocuk istismarı konusunda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.	0.947			
	M15	Sporda yaşanan çocuk istismarı konusunda ebeveynlerin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.	1.007			

Tablo 3(devamı). Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği'ne Ait AVE, CR, Standardize Faktör Yük Değerleri

İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalık (İBİF)	M1 6	Çocuğun antrenmana gelmek/katılmak istememesi durumunda, istismara maruz kaldığından şüphelenirim.	0.682			
	M1 7	Çocukta açıklanamayan darbe, yara, bere vb. izlerini gördüğümde, fiziksel istismara maruz kaldığından şüphelenirim.	0.734			
	M1 8	Çocukta davranış bozuklukları (saldırganlık, pasiflik, şikâyet etme vs.) gördüğümde, istismara maruz kaldığından şüphelenirim.	0.797			
	M1 9	Çocuğun oturmada, yürümede vb. güçlük çektiğini gördüğümde, cinsel istismara maruz kaldığından şüphelenirim.	0.815	.91	.61	.92
	M2 0	Çocuğun yakınlıktan, fiziksel temastan vb. kaçınması, cinsel istismara maruz kaldığı ihtimalini aklıma getirir.	0.828			
	M2 1	Çocukta alışkanlık bozuklukları (sallanma, parmak emme vs.) gözlenmesi, istismara maruz kaldığını düşündürür.	0.770			
	M2 2	Çocuğun bazı kişilerden korkması, istismara maruz kaldığı ihtimalini aklıma getirir.	0.830			
İstismara Zemin Hazırlayan Risklere İlişkin Farkındalık (İZHRİF)	M2 3	Ebeveynlerin antrenöre ya da beden eğitimi öğretmenlerine, çocukla ilgili tam yetki vermesinin, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.	0.765			
	M2 4	Beden eğitimi dersi ya da müsabakalar sırasında çocuğun giyinip soyunması, duş alması vb. durumların, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.	0.824			
	M2 5	Bazı sosyo-kültürel faktörlerin (çocuk yetiştirme yöntemleri, disiplin anlayışı vb.) çocuğun istismara uğramasına, zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.	0.857			
	M2 6	Çocuğun, antrenörüne veya beden eğitimi öğretmenine duyduğu hayranlığın, istismara uğrama riskini artırabileceğini düşünürüm.	0.786	.93	.58	.93
	M2 7	Antrenörün ya da beden eğitimi öğretmenin antrenman yaklaşımlarının (sporcu odaklı yaklaşım, performans odaklı yaklaşım vb.) sporcuların istismara uğrama riskini etkileyeceğini düşünürüm.	0.804			
	M2 8	Fiziksel temasın fazla olduğu branşların, sporcunun istismara uğrama riskini artırdığını düşünürüm.	0.793			
	M2 9	Engelli sporcuların, diğer sporculara oranla, istismara uğrama riskinin daha yüksek olduğunu düşünürüm.	0.707			
	M3 0	Yüksek performans gerektiren spor ortamlarının istismar riskini artırdığını düşünürüm.	0.707			
	M3 1	Spor kulüplerinin çocuk sporcuyla korumaya yönelik politikalarının olmamasının, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.	0.625			
	M3 2	Ebeveynlerin çocuklarının performanslarına fazla odaklanmasının, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.	0.732			
Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği (SÇİFÖ)						.95

Tablo 3'te Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği'ne ait AVE, CR, Standardize faktör yük değerleri verilmiştir. Standardize faktör yükleri, maddenin ilgili faktöre olan katkısını ifade etmektedir. Buna göre maddelerin faktör yük değerlerinin "İstismarı Tanıma ve Uygun Yanıt Vermeye İlişkin Farkındalık" boyutunda 0.67 ile 0.85; "Sorumluluğa İlişkin Farkındalık" boyutunda 0.89 ile 1.00; "İstismarın Belirtilerine İlişkin Farkındalık" boyutunda 0.68 ile 0.83 ve "İstismara Zemin Hazırlayan Risklere İlişkin Farkındalık" boyutunda 0.62 ile 0.85 aralığında değiştiği görülmekte olup bu değerler kabul edilebilir yük değeri olarak önerilen 0.5'ten yüksektir (Hair ve ark., 2014). Yakınsak geçerlilik, aynı kavramsal yapıyı temsil eden birden fazla göstergenin birbiriyle ne kadar uyumlu olduğunu ve aralarındaki korelasyon düzeyini

belirlemek amacıyla yapılan bir değerlendirmedir. Yakınsak geçerlilik için bileşik güvenilirlik (CR) ve ortalama varyans (AVE) incelenmiştir. Yakınsak geçerliliğin yeterli kabul edilebilmesi için çıkarılan ortalama varyansın (AVE) 0.50'nin üzerinde olması gerekmektedir. Bu sonuç ölçme aracının ilgili kavramsal yapıyı önemli ölçüde yansıttığını göstermektedir (Shrestha, 2021). Ayrıca CR değerinin AVE değerinden büyük olması beklenmektedir. Bu ölçek maddelerinin birbirleriyle güçlü ve tutarlı bir ilişkiye sahip olduğunu ve ölçeğin genel olarak güvenilir olduğunu göstermektedir (Hair ark., 2014). Analiz sonuçlarına göre AVE ve CR değerlerinin uygun olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar ölçme aracının yakınsak geçerliliğe sahip olduğunu ve kavramsal yapıyı güvenilir bir şekilde yansıttığını göstermektedir. Güvenirlik analizi sonucunda istismarı tanıma ve uygun yanıt vermeye ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.94, sorumluluğa ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.93, istismarın belirtilerine ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.92, istismara zemin hazırlayan risklere ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.93 ve ölçeğin bütününde 0.95 olarak hesaplanmıştır. Sarmiento ve Costa'ya (2017) göre, Cronbach Alpha değer aralığı; 0-0.49 arası kabul edilemez, 0.50-0.59 arası zayıf, 0.60-0.69 arası şüpheli, 0.70-0.79 arası kabul edilebilir, 0.80-0.89 arası iyi ve 0.90-1.00 arası mükemmel düzeyde olarak sınıflandırılmaktadır. Bu değerlere göre, ölçeğin alt boyutlarına ve bütününe ilişkin güvenilirlik değerlerinin mükemmel düzeyde olduğu ifade edilebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ölçek geliştirme aşamasında, AFA ve DFA için iki ayrı örneklem grubundan veriler toplanmıştır. AFA için toplanan verilerin örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygunluğu Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testi ile değerlendirilmiştir. KMO değeri (0.92) ve Bartlett küresellik testi sonucu ($\chi^2=9540.447$; $sd=496$; $p<0.00$) örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygun olduğunu göstermiştir. Temel eksen faktörleştirme yöntemi kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. Faktör sayısının belirlenmesinde, "Kaiser Ölçütü", "Scree Plot" yöntemi ve bileşenlerin toplam varyansa yaptığı katkı incelenmiştir. AFA sonucunda, ölçeğin 32 madde ve 4 faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu 4 faktörlü yapı, toplam varyansın %57.69'unu açıklamaktadır.

Ölçeğin madde geçerliliğini değerlendirmek amacıyla düzeltilmiş madde-toplam korelasyon değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin 0.315 ile 0.637 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında, bir maddenin ölçülmek istenen özelliği ayırt edebilmesi için madde-toplam korelasyon değerinin en az 0.30'un üzerinde olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2020). Bu bilgiler doğrultusunda, ölçekteki tüm maddeler geçerlilik kriterini sağlamaktadır. Ölçeğin AFA ile ortaya konulan dört faktörlü yapısı ikinci bir veri setine uygulanan DFA ile doğrulanmıştır. DFA sonucunda Sporda Çocuk İstismarı Ölçeği' nin doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum indeksi değerleri, $\chi^2/sd=2.07$, RMSEA=0,060, CFI=0,920, TLI=0,913 ve SRMR=0,068 olarak belirlenmiştir.

Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı, istismarı tanıma ve uygun yanıt vermeye ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.94, sorumluluğa ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.93, istismarın belirtilerine ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.92, istismara zemin hazırlayan risklere ilişkin farkındalık alt boyutunda 0.93 ve ölçeğin bütününde 0.95 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin alt boyutlarına ve bütününe ilişkin güvenilirlik değerlerinin mükemmel düzeyde olduğunu göstermektedir.

Sporda Çocuk İstismarı Farkındalık Ölçeği, 32 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli Likert tipi (1-Kesinlikle Katılıyorum, 2-Katılıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılmıyorum, 5-Kesinlikle Katılmıyorum) olarak tasarlanan ölçek, "İstismarı Tanıma ve Uygun Yanıt Vermeye

İlişkin Farkındalık” (12 madde), “Sorumluluğa İlişkin Farkındalık” (3 madde), “İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalık” (7 madde) ve “İstismara Zemin Hazırlayan Risklere İlişkin Farkındalık” (10 madde) olmak üzere dört alt boyutu içermektedir.

Ölçek puanlarının sınırlarını belirlemek amacıyla, “Aralık Genişliği = Dizi Genişliği (Ranj)/Grup Sayısı” formülü uygulanmıştır. Bu formüle göre, $4/5=0,80$ olarak puan aralıkları hesaplanmıştır (Tekin, 2000). Ölçekten alınabilecek minimum puan 32 iken maksimum puan 160’tır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, bireyin sporda çocuk istismarına yönelik farkındalığının yüksek olduğu anlamına gelirken alınan puanın düşük olması ise farkındalık düzeyinin düştüğü anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda, ölçek puan aralıkları şu şekilde belirlenmiştir: 32-57 puan “hiç farkında değil”, 58-83 puan “farkında değil”, 84-108 puan “orta düzeyde farkında”, 109-134 puan “oldukça farkında” ve 135-160 puan “tamamen farkında”. Ölçekte ters madde yer almamaktadır. Ölçeğin cevaplanması yaklaşık 7 dakika sürmektedir. Yapılan geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, sporda çocuk istismarı farkındalığını ölçmek amacıyla kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu ölçme aracı ile sporcuların, antrenörlerin, öğretmenlerin, yöneticilerin, velilerin ve akademisyenlerin sporda çocuk istismarı farkındalıkları ölçülebilir.

KAYNAKLAR

- Alexander, K., Stafford, A., & Lewis, R. (2011). *The experiences of children participating in organised sport in the UK*. London: NSPCC.
- Beavers, A. S., Lounsbury, J. W., Richards, J. K., Huck, S. W., Skolits, G. J., & Esquivel, S. L. (2013). Practical considerations for using exploratory factor analysis in educational research. *Practical Assessment, Research, and Evaluation, 18*(1), 6.
- Bedir, F., Turan, M., Önal, L. ve Şıktar, E. (2023). Sporda Cinsel İstismar Algı Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Metodolojik Çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences, 15*(2).
- Bentler, P.M., & Bonnet, D.C. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin, 88*(3), 588-606.
- Berkmen, B. ve Okray, Z. (2015). Çocuk İstismarı Ölçeği'nin Türkçe'ye Çevirisi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*.
- Bernstein, I. (2000). Some consequences of violating SEM's assumptions. In *annual meeting of Southwestern Psychological Association, Dallas, TX*.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Pegem Atf İndeksi, 001-429.
- Castelli, D. M., Hillman, C. H., Buck, S. M., & Erwin, H. E. (2007). Physical fitness and academic achievement in third-and fifth-grade students. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 29*(2), 239-252.
- Costello, A. B., & Osborne, J. (2019). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research, and Evaluation, 10*(1), 7.
- CPSU (2024, May 5). Child Abuse in a Sports Setting. <https://thecpsu.org.uk/help-advice/introduction-to-safeguarding/child-abuse-in-a-sports-setting/>
- Çetin, E. (2022). Antrenör-Sporcu İlişkisi Duygusal Kötti Muamele Ölçeği'nin (Asidkmö) Türkçeye Uyarlanması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 20*(4), 142-156.

- Çetin, E. ve Hacısöftaoglu, I. (2020). Factors facilitating child abuse in sports in Turkey: The case of elite athletes. *Children and Youth Services Review*, 116, 105120.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları (Vol. 2)*. Pegem Akademi.
- Davis, L. L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied nursing research*, 5(4), 194-197.
- Donaldson, S., & Ronan, K. (2006). The effects of sports participation on young adolescents' emotional well-being. CQUniversity. *Journal Contribution*.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., Mac Callum, R. C., & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272.
- Fortier, K., Parent, S., & Lessard, G. (2019). Child maltreatment in sport: smashing the wall of silence: a narrative review of physical, sexual, psychological abuses and neglect. *British Journal of Sports Medicine*, 54(1), 4-7.
- Gunduz, N., Sunay, H., & Koz, M. 2007. Incidents of sexual harassment in Turkey on elite sportswomen, *The Sport Journal*, 10(2).
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2014) *Multivariate Data Analysis*. 7th Edition, Pearson Education, Upper Saddle River.
- Hartill, M., Rulofs, B., Lang, M., Vertommen, T., Allroggen, M., Cirera, E., ... & Stativa, E. (2021). CASES: Child abuse in sport: European statistics—project report. In *CASES: The prevalence and characteristics of interpersonal violence against children within and outside sport in six European countries: UK Results*. <https://sites.edgehill.ac.uk/cps/files/2021/11/CASES-Project-Report-EU.pdf>
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008, September). Evaluating model fit: a synthesis of the structural equation modelling literature. In *7th European Conference on research methodology for business and management studies* (Vol. 2008, pp. 195-200).
- Jurak, G., Kovač, M., & Strel, J. (2006). Impact of the additional physical education lessons programme on the physical and motor development of 7-to 10-year-old children. *Kinesiology*, 38(2.), 105-115.
- Kerr, G., Stirling, A., & MacPherson, E. (2014). A critical examination of child protection initiatives in sport contexts. *Social Sciences*, 3(4), 742-757.
- Koç, S., Ekşi, H., & Türk, T. (2020). Child sexual abuse scale: Turkish form 1. *Ilkogretim Online*, 19(1), 173-182.
- Kremer-Sadlik, T., & Kim, J. L. (2007). Lessons from sports: Children's socialization to values through family interaction during sports activities. *Discourse & Society*, 18(1), 35-52.
- Lang, M., & Hartill, M. (Eds.). (2014). *Safeguarding, child protection and abuse in sport: International perspectives in research, policy and practice*. Routledge.
- Lindon, J., & Webb, J. (2016). *Safe guarding and Child Protection 5th Edition: Linking Theory and Practice*. UK: Hodder Education.
- Mountjoy, M., Brackenridge, C., Arrington, M., Blauwet, C., Carska-Sheppard, A., Fasting, K., Kirby, S., Leahy, T., Marks, S., Martin, K., Starr, K., Tiiwas, A., & Budgett, R. (2016). International Olympic Committee consensus statement: Harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 50(17), 1019–1029.
- Rhind, D. J. A., & Owusu-Sekyere, F. (2018). *International safeguards for children in sport: Developing and embedding a safeguarding culture*. Routledge.

- Pekdoğan, S. (2017). İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (62), 173-185.
- Posner, J. K., & Vandell, D. L. (1999). After-school activities and the development of low-income urban children: a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 35(3), 868.
- Sarmiento, R., & Costa, V. (2017). *Factor analysis. In comparative approaches to using r and python for statistical data analysis*; GI Global: Hershey, PA, USA.
- Saxena, S., Van Ommeren, M., Tang, K. C., & Armstrong, T. P. (2005). Mental health benefits of physical activity. *Journal of Mental Health*, 14(5), 445-451.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Shrestha, N. (2021). Factor analysis as a tool for survey analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 9(1), 4-11.
- Stirling, A. E. (2009). Definition and constituents of maltreatment in sport: Establishing a conceptual frame work for research practitioners. *British Journal of Sports Medicine*, 43(14), 1091-1099. doi: 10.1136/bjsm.2008.051433
- Stirling, A. & Kerr, G. (2012). Protecting children in sport through an athlete-centred sport system. In C. H. Brackenridge, T. Kay, & D. Rhind (Eds.), *Sport, children's rights and violence prevention: A sourcebook on global issues and local programmes* (pp. 48-53). London: Brunel University Press.
- Stirling, A. E., & Kerr, G. A. (2008). Defining and categorizing emotional abuse in sport. *European Journal of Sport Science*, 8(4), 173-181.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Allyn and Bacon, New York
- Tekin, H. (2000) *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Yargı Yayınevi.
- Tinsley H E, & Kass R A. (1979). The latent structure of the need satisfying properties of leisure activities. *Journal of Leisure Research*, 11(4): 278-291.
- Tomson, L. M., Pangrazi, R. P., Friedman, G., & Hutchison, N. (2003). Childhood depressive symptoms, physical activity and health related fitness. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25(4), 419-439.
- Türk, S. (2010). *Öğretmen Adayları ile İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Potansiyeli Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Uğurlu, A. (2022). Cimnastik ve Çocuk İstismarı: Kadın Cimnastikçilerin Deneyimleri. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 400-416.
- Ünal, H. B. (2017). *Ebeveyn Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Uygulanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi: Ankara, Türkiye.
- Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J. K., Brackenridge, C. H., Rhind, D. J., ... & Van Den Eede, F. (2015). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse and Neglect*, 51, 223-236.
- World Health Organization. (1999). *Report of the consultation on child abuse prevention, 29-31 March 1999, WHO, Geneva* (No. WHO/HSC/PVI/99.1). (2024, May 2). World Health Organization. <https://iris.who.int/handle/10665/65900>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi.
- Yurdabakan, İ. ve Çüm, S. (2017). Davranış Bilimlerinde Ölçek Geliştirme (Açıklayıcı Faktör Analizine Dayalı). *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 11(2), 108-126.

SPORDA ÇOCUK İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derece Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Spor ortamında çocuklara yönelik olan ihmal (fiziksel, duygusal, eğitsel vs.) davranışlarının neler olduğunu anlarım.					
2. Spor ortamında hangi davranışların fiziksel istismar olduğunu anlarım.					
3. Spor ortamında hangi davranışların cinsel istismar olduğunu anlarım.					
4. Spor ortamında hangi davranışların duygusal istismar olduğunu anlarım.					
5. Spor ortamında çocukların maruz kaldığı fiziksel istismara üç farklı örnek verebilirim.					
6. Spor ortamında çocukların maruz kaldığı duygusal istismara üç farklı örnek verebilirim.					
7. Spor ortamında çocukların maruz kaldığı cinsel istismara üç farklı örnek verebilirim.					
8. Spor ortamında gerçekleşen çocuk ihmaline üç farklı örnek verebilirim.					
9. Spor ortamlarında çocuklara yönelik gerçekleştirilen temasın (dokunmaların) niyetini (iyi ve kötü) ayırt edebilirim.					
10. Sporda çocuk istismarından şüphelendiğimde ne yapmam gerektiğini bilirim.					
11. Sporda çocuk istismarı tespit ettiğimde kime bildirmem gerektiğini bilirim.					
12. İstismara uğradığından şüphelendiğim bir çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiğini bilirim					
13. Sporda yaşanan çocuk istismarı konusunda antrenörlerin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
14. Sporda yaşanan çocuk istismarı konusunda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
15. Sporda yaşanan çocuk istismarı konusunda ebeveynlerin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
16. Çocuğun antrenmana gelmek/katılmak istememesi durumunda, istismara maruz kaldığından şüphelenirim.					
17. Çocukta açıklanamayan darbe, yara, bere vb. izlerini gördüğümde, fiziksel istismara maruz kaldığından şüphelenirim.					
18. Çocukta davranış bozuklukları (saldırganlık, pasiflik, şikâyet etme vs.) gördüğümde, istismara maruz kaldığından şüphelenirim.					
19. Çocuğun oturmada, yürümede vb. güçlük çektiğini gördüğümde, cinsel istismara maruz kaldığından şüphelenirim.					
20. Çocuğun yakınlıktan, fiziksel temastan vb. kaçınması, cinsel istismara maruz kaldığı ihtimalini aklıma getirir.					
21. Çocukta alışkanlık bozuklukları (sallanma, parmak emme vs.) gözlenmesi, istismara maruz kaldığını düşündürür.					
22. Çocuğun bazı kişilerden korkması, istismara maruz kaldığı ihtimalini aklıma getirir.					
23. Ebeveynlerin antrenöre ya da beden eğitimi öğretmenlerine, çocukla ilgili tam yetki vermesinin, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.					
24. Beden eğitimi dersi ya da müsabakalar sırasında çocuğun giyinip soyunması, duş alması vb. durumların, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.					
25. Bazı sosyo-kültürel faktörlerin (çocuk yetiştirme yöntemleri, disiplin anlayışı vb.) çocuğun istismara uğramasına, zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.					
26. Çocuğun, antrenörüne veya beden eğitimi öğretmenine duyduğu hayranlığın, istismara uğrama riskini artırabileceğini düşünürüm.					
27. Antrenörün ya da beden eğitimi öğretmenin antrenman yaklaşımlarının (sporcu odaklı yaklaşım, performans odaklı yaklaşım vb.) sporcuların istismara uğrama riskini etkileyeceğini düşünürüm.					
28. Fiziksel temasın fazla olduğu branşların, sporcunun istismara uğrama riskini artırdığını düşünürüm.					
29. Engelli sporcuların, diğer sporculara oranla, istismara uğrama riskinin daha yüksek olduğunu düşünürüm.					
30. Yüksek performans gerektiren spor ortamlarının istismar riskini artırdığını düşünürüm.					
31. Spor kulüplerinin çocuk sporcuyla korumaya yönelik politikalarının olmamasının, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.					
32. Ebeveynlerin çocuklarının performanslarına fazla odaklanmasının, çocuğun istismarına zemin hazırlayabileceğini düşünürüm.					